

SLOVENE.

Političen list za slovenski národ.

Po pošti prejemam veljá: Za celo leto predplačan 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za en mesec 1 gld. 40 kr.
V administraciji prejemam veljá: Za celo leto 13 gl., za pol leta 6 gl. 50 kr., za četrt leta 3 gl. 30 kr., za en mesec 1 gl. 10 kr. V Ljubljani na dom pošiljan veljá 1 gl. 20 kr. več na leto. — Posamezne številke veljajo 7 kr.
Naročnino prejema upravništvo (administracija) in ekspedicija, Semeniške ulice št. 2.

Naznaila (inzerati) se sprejemajo in veljá tristopna petit-vrsta: 8 kr., če se tiska enkrat: 12 kr., če se tiska dvakrat: 15 kr., če se tiska trikrat. Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Vredništvo je v Semeniški ulici h. št. 2.

Izhaja vsak dan, izveniški nedelje in praznike, ob 1/2. uri popoldne.

Štev. 205.

V Ljubljani, v petek 5. septembra 1884.

Letnik XII.

Potovanje cara Aleksandra in cesarja Franc Jožefa.

Časnikarsko ugibanje, kje da bo shod treh cesarjev, je vendar že več, kakor smešno. Predvčerajšnjem se je napovedalo, da bo v Skierniewicach, včeraj, da se bota cesar Viljem in car Aleksander v Stettinu v roke segla, danes je pa zopet oboje ovrženo ter se nam podaja čisto nekaj novega. Ni Skierniewice, ne Stettin, ne Varšava, temuč grad Lowicz, lastnina kneza Barjatskega, ki je pol ure vožnje prva postaja od Skierniewic na progi Varšava-Skierniewice-Thorn, odločen je za sprejem treh cesarjev. Imajo pa neki poseben vzrok, da so se odločili za ta čisto na samoti v sredi široke planjave stoječi grad. Saj veste, kako da je dandanes z vladarji: vsak je vedno v smrtni nevarnosti, rekel je kralj Milan v Budapeštu, in prav je imel. Anarhisti in nihilisti preže na nje, kakor lovci na žlahtno divjačino. Da se cesarji te nevarnosti kolikor mogoče izognejo, zbrali se bodo toraj na Lowiczu. Okoli grada, ki leži tik kolodvora, je velik vrt, kateri se z velikansko ravanjo mejí. Lahko ga bo prav dobro čuvati, ker se na vse strani tako daleč vidi, kakor daleč oči nesejo, toraj pač ne bo lahko mogoče kakemu zlodeju pritihotapiti se na Lowicz, kjer bi svojo umetnost poskušal. Skrb za varnost raztegnili bodo tukaj tako daleč, da se za postajo Lowicz ne bode dala niti iz Skierniewic, niti iz drugih postaj vstopnica, razun častnikom in visokim osobam, ki so v carskem spremstvu. V grad Lowicz pa še taistih ne bodo pustili, temuč bodo morali vsi na postaji Lowicz ostati. To je pač živ dokaz, da niti cesarskemu spremstvu ne zaupajo. Vrh tega bodo pa kolodvor z vojniki, orožniki, redarji in „tajnimi“ popolno obkolili in to jako daleč na okoli. Pač žalostno potovanje za vladarja, kakor tudi za narod, ako ne more drugače med ljudi, kakor skozi vrsto z bajoneti zastavljeno.

Hej, kako vse drugače je bilo potovanje cesarja Franc Jožefa lansko leto po Štajarskem in Kranj-

skem! Kako so mu radostno in krepko ukali zvesto udani Slovenci iz vseh pokrajin, koder koli se vozil, nasproti! Vsaka vas si je prizadevala vse, kar je le znala in zamogla, da mu dokaže pristržno veselje nad njegovim prihodom; fara se je skušala s faro, okraj z okrajom, postaja s postajo, kje ga bodo sijajneje sprejeli in za vse to ni bilo potreba niti nenavadno več vojakov, niti orožnikov. Brez oboroženega spremstva vozil se je cesar od vasi do vasi po lepi naši Gorenjski; povsod posipale so mu belo oblečene deklice pot s cveticami, ter delile mu krasne šopke, ktere je cesar Franc Jožef večkrat z rosnim očesom ginjen od tolike verne udanosti, sprejemal.

Ruski car vsega tega nima. Pač ima on cesarstvo, ki je 34krat večje kakor naša Avstro-Ogerska monarhija, pač ima on prebivalstva skor še dvakrat toliko, kakor ga ima naš cesar, toda tiste udanosti, tiste verne zvestobe in naklonjenosti, ki se pri nas nahaja od enega kraja do drugega, ruski car po svoji ogromni državi nikjer ne najde. Naj se obrne, kamor koli mu drago, povsod tako v Evropi, kakor v Aziji plazi se za njim senca zavratnega morilca nihilista z bombo, z bodalom ali z revolverjem v žepu. Ne po dnevu in ne po noči še car ni varen življenja med lastnimi ljudmi. Tisoč in tisoč ljudi čuva vedno paznih oči za njegovo varnost in še je ni, kakoršna se vladarju spodobi v sredi svojih narodov. Žalostno ako mora človek pod lastno streho trepetati za svoje življenje. Rad bi odložil vso slavo za mirno, pokojno ali zadovoljno življenje, kakoršnega po svojih palačah zastoj išče. Toda zastoj si želi tacihi trenutkov car Aleksander, zastoj marsikak drug vladar! Spolnovati jih bodo morali, dokler bo božja volja ker veže jih dolžnost. Ruski narod pričakuje od svojega cara še mnogo, kar mu je njegov oče obetal. Ali mu bo mogoče vso nalogo rešiti, ali ne, kdo bi zamogel to danes vedeti ali le tudi ugibati.

Poročilo

c. kr. stavbenega svetnika g. Franca Potočnika gledé napeljave zdrave vode za pitje in kuho po Ljubljani.

(Dalje.)

Gledé Francoske mi je na razpolaganje samo jeden podatek in sicer Garieysov, ki pravi, da ondi navadno potrebujejo vsak dan za 1000 ljudi 19.195 litrov vode, toraj na dan za vsakega prebivalca 19.2 ali skoraj 20 litrov. To je, se vé, da silen razloček v ožigled 62 litrov, ki se na Angleškem porabijo; pri tem moram pa zopet opomniti, da tudi Gerieys nič ne pové, za ktere potrebe se taistih 20 litrov vode potrebuje.

Za Nemško podajajo nam Becker, König, Marggraf in Wach nekoliko pojasnil. Becker misli, če je vodovod le za pitno vodo in za kuho, popolnoma zadostuje, ako le 2/3 kubičnih čevljev badenskih = 17.971 litrov, v okroglem številu 18 litrov vode na dan daje. Ta zahteva je še za 2 litra manjša, nego je na Francoskem splošna potreba; Becker pa vendar le misli, da se povprečno za vsakega človeka na dan mora najmanj 2 badenska kub. čevlja = 53.694 toraj skoraj 54 litrov vode računati, ako se taista razven pijače in kuhe rabi tudi za vse druge potrebe. Ne verjamem, da bi pod izrazom „za vse druge potrebe“ mislil kopeli in pa vodo, ki se pri obrtniji rabi; ako se na to izjemo opiramo, bliža se tudi na Nemškem vsakdanja potreba 54 litrov vode za človeka oni na Angleškem ter se to popolnoma strinja s preiskavami, ktere sem v tem oziru tudi sam delal, o kterih bomo takoj govorili.

Marggraf opisuje vodovod v Monakovem in pravi: „Za vsak dan potrebuje se za vsakega prebivalca za pijačo in drugo porabo najmanj 150 litrov najčisteje vode. Ta velika svota bila bi pa v resnici le tedaj potrebna, ako bi se vpeljalo poplavljevanje kanalov (kar so v Monakovem ravno tedaj obravnavali) in pa za izdatno poplavljevanje kanalov. Ta nastava sprejela se je v uradni program Monakovskega vodovoda le z jasno in določno opazko,

LISTEK.

Ivan Kacjanar.

Spisal J. Steklasa.

(Dalje.)

Med tem pa se dogodi osodepolna bitka na Mohačkem polji, kjer je zgubil mladi ogerski kralj Ljudovik II. bitko in življenje (l. 1526), a Turki poplavijo večí del Ogerske in Hrvaške, slovenske zemlje pa so bile še v večí nevarnosti, nego do zdaj. A mesto da se Ogri in Hrvatje zedinijo, da izberejo avstrijskega nadvojvodo Ferdinanda, ki je imel po starem ugovoru pravo na hrvatsko in ogersko prestolje, za svojega kralja, se razdelé na stranke ter tako Turkom pomagajo pri njihovem osvojevanji. Žalostneje slike menda nimamo v zgovini nego je ravno ta dóba na Ogerskem in Hrvatskem. Hrvati se konečno vendar nekakšno zedinijo ter izberó na zboru Cetinskem, v samostanu frančiškanskem blizu Slunja, na novega leta dan (1527) Ferdinanda I. za svojega kralja. Med cesarskimi komisarji, ki so pripravljali Hrvate za ta izbor, je bil tudi Ivan Kacjanar. Trudil se je posebno z

Ljubljanskim škofom Krištofom Ravbarjem, da bode Ferdinand sploh za kralja izbran. To se mu je tudi posrečilo posebno potem, ko je padel najnevarnejši neprijatelj Ferdinandov grof Krištof Frankopan pri obleganji mesta Varaždina. Vsa dežela med Dravo, Kolpo in Savo bila je koncem l. 1527 v rokah Ferdinandovih, ki je prevzel zdaj tudi sveto dolžnost boljše skrbeti za to mučeniško zemljo in za obrambo svojih podedovanih dežel.

Težje pa je bilo Ferdinandu na Ogerskem boriti se proti svojim sovražnikom. Poslal je sicer proti Ivanu Zapolju, kterega je zdatno podpiral turški sultan Soliman II., vojsko z 10.000 konjiki in 16.000 pešci, ktere je vodil markgrof Kazimir Braniborski; ali s početka ni mogel napredovati, in še le, ko je dobil pomoči od raznih strani, obrnila se je cesarskim sreča na bolje. En oddelek teh pomočnih čet je vodil tudi naš Ivan Kacjanar, ki je bil že takrat junak na glasu, a tukaj na Ogerskem pa še posebno pokazal svojo bojno veštino. Dokler je Ferdinand s svojo glavno vojsko na zapadno-ogerski meji čakal, da se zberó ogerski plemiči in velikaši, ki so mu bili privrženi, osvojil je Kacjanar Požun in Tirnavo ter pohitel proti Nitri, kjer je posilil škofa, ki je bil Zapoljo za kralja kronal, da

se mu je predal. Od zdaj se Kacjanarjevi vojski ni moglo nič zoperstaviti. Gorska mesta in terdnjave v gornji Ogerski osvoji si naš junak v kratkem času. In ko se je Zapolja predrznil s svojimi privrženci prodreti do Košice, moral se je meriti s Kacjanarjevo vojsko. Slabe čete Zapoljine so niso mogle dolgo držati proti Kacjanarjevim, kajti le-te jih napadejo s svojimi topovi od vseh strani, in poprej nego v eni uri je bil sovražnik premagan ter popolnoma pokončan. Ta bitka, v kateri se je poleg Kacjanarja še posebno Nikolaj Turn odlikoval, se je dogodila 8. marca l. 1528. Še le po tej sijajni zmagi se je mogel Ferdinand smatrati za kralja ogerskega, kajti Zapolja ni imel zdaj na Ogerskem skoraj nič privržencev, a Kacjanarjevo ime je bilo vsem tako strašno, da se mu je vse, kamor je prišel, dragovoljno podvrglo. Samo še dobro vtrjeni in obilno s hrano obskrbljeni Trenčinski grad se je protivil zmagonosnemu vojskovodji; ali posled tridesetdnevnega obleganja pade tudi to vtrjeno mesto v njegovo oblast. Vrh tega so še osvojile Kacjanarjeve čete tudi Spiž. Neki poljski plemič piše takrat iz Krakova: „Bati se moramo, da bode mladi junak, zmagohlepni Kacjanar, ako ostane še zanaprej tako mogočen s svojo srečo čisto vse nadvladal,

da bi se množica 150 litr. vode edino le tedaj smela postaviti v preliminar, kedar bi se vpeljalo poplavljevanje in poplakovanje kanalov; ako bi se pa projekt poplavljevanja opustil, bilo bi k večem 50 litrov potrebnih. Tudi ta določba strinja se s poprej omenjeno Beckerjevo in mojo popolnoma.

König pravi, da ima 80 mest po Nemškem za vsako osebo na dan po 178 litrov vode na razpolaganje, vendar kakor skušnja uči, se je več ne porabi kakor po 63 litrov. Za vodovode namenjene le za pitno vodo zadostovalo bi po Königu, ki je spisal učeno knjigo: „Anlage und Ausführung von Wasserleitungen und Wasserwerken mit besonderer Rücksicht auf die Städteversorgung“, in je toraj mož v tem oziru odličen izvedenec, na dan za vsacega prebivalca po 25 litrov.

Wach priznava, da Augsburg, Frankfurt, Monakovo, na dan nekaj več kot $\frac{1}{3}$ avstrijskih kubičnih čevljev porabijo = 13.5 litrov. Wachovi podatki so, kakor se bo v naslednjem pokazalo, sploh tako pičli, da jih toliko manj zamoremo za resnobne smatrati, ker on trdi, da se za vse le mogoče potrebe celó z ozirom na izhlapienje na dan za enega človeka ne potrebuje več vode nego $\frac{1}{5}$ avstrijskih kubičnih čevljev = 18.9 litrov. Toda tudi ta odmera zdi se še Wachu prevelika, kajti on trdi, da 6 ljudi za vse domače opravila s perilom, osnaženjem sob in pripravo jedil vred ne potrebujejo več, ako se hočejo na najskrajno mero omejiti — brez pitne vode, kakor 0.9 avstr. kub. čevljev = 28.5 litrov toraj na osebo ne več kakor 4.7 litrov. Po mnenji Wachovem zadostoval bi četvorni kvantum z 18.8 ali v okroglem številu 20 litri celó za snaženje ulic, klavnic, za pivovare in žganjarije, kar pa na noben način ni res in na znan refren: „Nur ka Wasser net“ spominja.

Pri prehodu na Avstrijo zadenemo najpoprej na knjigo, celemu tehničnemu svetu znano, iz treh zvezkov obstoječo: „Lehrbuch der Baukunst für das k. k. österr. Ingenieur-Corps vom Genie-Major Franz Weiss“; Weiss umrl je nedavno kakor general. On se pred vsem sklicuje na francosko knjigo vojaškega pisatelja Hoyer, kateri trdi, da po trdnjavah zadostuje na vsak dan za moža 4 st. a. bokale = 5.66 litrov vode, kar Weiss po lastni mnogoletni skušnji tudi popolno potrди, vendar se mu pa zdi, da tukaj ni govorjenja o peki. Ako bi se tudi na to oziralo, potrebovalo bi se na dan $\frac{1}{5}$ kubičnega čevlja = 6.3 litrov za vsakega moža in to bi bilo za vse resnične potrebe več kot zadosti, ter bi se celó na izhlapienje ne bilo treba ozirati. Dalje pravi ravno ta pisatelj, da se za dva bolnika ravno toliko vode potrebuje kakor za enega zdravega moža, namreč 6.3 litrov; za vojaškega konja in za pitanega vola pa 1 kub. čevlj = 31.6 litrov na dan, kar je v veliki razliki s hipotezo Königovo, ki za poslednja dva na dan po 78 litrov zahteva.

V svoji konečni opazki pa pravi Weiss: ako hoče vodovod v mestu vsem in tudi najbolj neopravičenem zahtevam vstreči, mora on v 24 urah $\frac{3}{5}$ kub. čevlja, t. j. 18.9 ali na okroglo 19 litrov vode za vsakega prebivalca v mestu dajati.

Cesar Ferdinandov vodotok v Rimu preračunili so na dan z 31.5 litri za vsakega prebivalca. Novi Dunajski vodovod v 24 urah 70.700 kub. metrov = 70.700.000 litrov vode prinaša. Ako pomislimo,

da se iz gorá na Dunaj napeljana draga voda v prvi vrsti edino le za kuho in pitje rabi, nikakor pa ne za druge javne namene in za obrtnijo in sicer še toliko menj, ker imajo za to ondi Donavski kanal, cesar Ferdinandov vodovod, več tisoč privatnih in javnih vodnjakov, na nekterih krajih pa še celo Dunajšico, kateri vsi jim za take namene zadosti vode ponujajo, se nam mora čudno zdeti, zakaj da dragi vodovod sedanjim zahtevam več ne zadostuje?

(Dalje prih.)

Politični pregled.

V Ljubljani, 5. sept.

Notranje dežele.

Presvitlemu cesarju, bivajočemu v *Aradu* na Ogerskem, poklonila se je tudi ondašnja duhovščina, katero je cesar premilostljivo sprejeti in nagovoriti blagovolil. Rekel ji je: „Blagohotno sprejemem tudi v sredi vojaških vaj, na ktere sem semkaj prišel, aposteljne miru, zastopane po možeh sv. cerkve ter z radostjo tudi pri tej priložnosti ponavljam, da naj se katoliška duhovščina vedno zanaša na mojo milost, kedar bo v duhu svojega izročilnega svetega in miroljubnega poklica brez strasti političnega valovanja med vernimi širila versko pravost, bratovski mir in spoštovanje postav ter jih varovala narodnostnih in verskih prepričkov. Držite se i nadalje poti, katero je večina zmed vas nastopila in sprejemal bom, kakor do sedaj, tako tudi na dalje le z zahvalo vaše zatrevanje zvestobe in vdanosti, ostala pa vam bo nespremenjena kakor sem že rekel, tudi zanaprej moja milost“. V resnici lepe besede, in vendar so jih nekteri opozicijski kvakači jeli po svoje obračati, češ cesar je duhovščino grajal. Kar se ravno tiče političnega delovanja duhovščine, je že sploh znano, da se ga ona vdeležuje s cesarskim priznanjem narodnemu miru na korist in svojemu narodu na časno in večno srečo. To ji je presvitli cesar v Steyru sam pripoznal in tega načela se bo ona tudi vse skozi držala. Sveta njena naloga je, kazati narodom poleg duhovne steze v večnost tudi kolikor mogoče gladko pot do časne sreče.

Čehi zbirajo se po Moravi zopet na tabore, kjer se javno pritožujejo o nasilstvu nemškega „Schulvereina“ zlasti po Moravskem, kjer si je taisti postavil predrzno nalogo, kolikor mogoče mnogo dece ponemčiti. Moravski Čehi se s skrbjo ozirajo v bodočnost, ki se jako otožna kaže mlajšemu zrodu, ako se nemškemu „Schlvereinu“ ne bo kmalo vstavilo za slovanski narod toliko pogubno postopanje njegovo. Po Moravskem silijo se v nemške šole otroci čisto česke narodnosti, ki niti besedice nemške ne razumejo. Da taki otroci zmožnosti duha ondi napravijo, namesto da bi jih poveljčali, je že zdavnej dokazana resnica, kajti cesar človek ne razume, tistega se tudi s koristjo učiti ne zamore. Tak shod je bil v nedeljo v Kartavzi, kjer so vsi govorniki od prvega do poslednjega povdarjali potrebo, in zahtevali postav, ktera naj bi čuvala česko dečo pred grabežljivimi rokami nemškega „Schulvereina“. Vlada je izdala postav, ktera varuje živali pred človeško neusmiljenostjo; ptice pod nebom in ribe v vodi imajo postav, ktera jih čuva, le česki otrok izročen je na nemilost nemškemu „Schulvereinu“, kateri ga duševno mori, kateri mu korak za korakom trga narodno zavet iz srca, kateri mu sistematično mori narodni ponos! Postava se mora napraviti, ki bo pod kaznijo prepovedovala sprejem otrok v ljudsko šolo, ktera je osnovana na podlagi jezika, kterega otroci ne razumejo. V tem smislu sklenila se je resolucija, ktero je 2000 zbranih taboritov odobrilo.

Volitve v *gorenje-avstrijskem velikoposestvu* so končane in hvala Bogu končane tako

kakor si je konservativna stranka želela. Izvoljeni so sami konservativni poslanci, kar pač ni na malo hvalo ondašnjemu škofu Rudigieru in njegovemu pastirskemu listu. Liberalci imeli so tako malo nade do zmage, da jih še na volišče ni bilo. Prav je, da je Avstrija jela spoznavati napačno pot, na katero jo je liberalizem zavozil ter si prizadeva iz taiste zopet na edino pravo konservativno kreniti. Na katoliško-konservativnem stališču ohranila se je Avstrija že stoletja in stoletja ter se bo še, če bo božja volja, pa tudi nikakor drugače ne. Liberalizem tiral jo je v prepad in bi jo bil tudi vgonobil, ako bi se mu ne bila ob pravem času iz železnih rok iztrgala. Kakor so se vršile letos volitve za deželne zbornice, ravno tako smemo se nadjati, da bodo se vršile volitve za državni zbor še v večji meri konservativnega značaja. Ljudstva se povsod bolj probujajo ter spoznavajo napačna pota liberalizma in lažnjivo njegovo obetanje neznane sreče in dobrot. Nasprotno pa so se tudi že priprosti ljudje prepričali, da je vse hudo, vsa revšina, vsi samomori, ropi in poboji pravi in naravni sad novošegnega liberalizma in prav nič drugega. Res je, da so se vse te hudobije že doprinala, od kar svet stoji, nikdo pa nam ne bo oporekal, da so se v dobi brezverstva tako namnožile kakor nikdar poprej in menda tudi nikdar pozneje ne!

Vnanje države.

Pruski poslanec pri sv. Stolu pl. Schlözer podal se bo že v štirinajstih dneh na svoje prejšnje mesto v Rim, kjer se bodo obravnave med katoliško cerkvijo prusko in vlado zopet pričele. Njegova povrnitev v Rim bo pač najboljši dokaz, kako grdo so lagali liberalni časniki o odhodu Schlözerja na odpust navajajoč lažnjiva poročila, katerih naj bi se bil Schlözer o sv. očetu in o kuriji sploh iznebil. Tisto lažnjivo in obrekljivo čenčanje spravili so nekteri laški nezadovoljniji med svet, katerim je prusko zastopništvo pri sv. očetu trn v peti. Tisti sovražniki katoliške cerkve so se že veselili, da se jim po svojem obrekovanju morda posreči, če že ne poslanstva spodkopati, ga pa vsaj toliko prestrojiti, da bo drug mož namesto Schlözerja tjakaj prišel. Schlözer jim ni več všeč, ker si je po svoji bistroumnosti znal pridobiti v Vatikanu mogočnih zvez, katerih se bode danes ali jutri na splošno korist nemških katolikov posluževal.

Dan družega septembra praznujejo v *nemški državi* vsako leto oficijelno, od kar je Sedan padel, od kar je Napoleon III. izročil svoj meč tedanjemu kralju Frideriku Viljemu pruskemu. Narodni praznik so hoteli napraviti na ta dan, narod se pa v resnici tako malo zmeni zanj, da bi malokdo vedel, kdaj je 2. september, ako bi ne bilo na ta dan po celem nemškem cesarstvu velikih vojaških parad, ki svetu od leta do leta kažejo lepo zunanje lice nemške vzajemnosti, ki je pa prava podoba slepega okna. Kako le zamore biti govorjenje o vzajemnosti, ako je država v svoji notranji sestavi raztrgana in v spletke zamotana, da se Bogu usmili. Dokler ne bo Nemčija pripoznala katolikom pravice katoliške cerkve na Pruskem kakor so jih poprej ondi uživali in kakor jih uživajo katoliki drugod, tako dolgo se jim pač ni nadjati trdne vezi, ki bi vztrajno sklepala vse državljane med saboj. Sedanov dan sam jim taiste ne bo nikdar dodelil. Sedanov dan je prišel, ko se ga živa duša ni nadjala; Sedanov dan pa zna zopet priti, ko ne bo nihče nanj mislil, toda od nasprotni strani. Ako se mu hoče Nemčija ob pravem času ogniti, skrbi naj pred vsem drugim za notranji državni red, oprt na podlagi pravice in resnice. Še le tedaj, ko bo ona to oskrbela, smela bo z dobro in lahko vestjo, ter s prepričanjem reči: sedaj naj pa le pride kdor hoče, trdni smo, ker smo vzajemni in nikoga se nam ni bati. Dokler pa tega ne bo, dokler se bodo katoliki ondi na steno pritiskali, tako dolgo je Nemčija slaba, ker ji manjka prave notranje vrednosti!

Francozi bi prav radi videli, ko bi se *egiptovska konferenca* zopet spravila na dnevni red in

kajti njegovemu orožju se nemore nobeden upreti“. Tako bi bil Zapolja Ogersko zgubil, ko se ne bi bili njegovi zavezniki zanj zavzeli. Teh pa je imel Zapolja zadosti, kajti ne samo turški sultan in poljski kraj Žiga, ki je posebno po ogerski kroni hrepenel, nego tudi francoski kralj, zakleti sovražnik Habsburške hiše, mu pošlje pomoči, ter je mogel na ta način zopet znatno vojsko zbrati. Že se je pripravil da bode prekorščil Karpate, kjer sta stala Kacjanar in Revaj s svojimi četami. Proti zadnjemu se obrne Zapolja ter ga premaga. Kacjanar svojemu sodrugu ni mogel priti na pomoč, in tako so bile vse zmage njegove, ktere je on v zadnjih dveh letih s svojo bojno veštino in hrabrostjo izvojeval, vsled tega poraza zgubljene, kajti zopet je drlo vse v tabor zmagonosnega Zapolje, ker je on vojakom bolj plačo obljubil, Kacjanarjeve čete pa so se morale vzdrževati le od plena in ropanja, radi česa so se tudi prebivalcem strašno zamerili.

Kacjanar se je moral zaradi tega pred sovražnikom vrniti proti Donavi na jug. Od tukaj so se njegove čete razhajale na vse strani, celó do Grona in Bude, samo da se prehranijo. Pa ni čudno,

da so se zaradi tega čule pritožbe od vseh strani, kamor so prišle Kacjanarjeve čete. Pritožbe so bile sicer opravdane, ali pomoči se ni dalo, kajti tako se je takrat vojskovalo povsod, in ker vojskovodja po navadi ni mogel dajati odmerjenega plačila v denarjih, saj ga je vladarjem vedno manjkalo, dopuščal jim je plen, kar je bilo za siromašne prebivalce, se vé da, največa nesreča in nadloga. „Vojska mora vojaka hraniti“, to je bil takrat pregovor, ki se je v resnici vršil. Vojaki so bili vrh tega takrat zgolj plačanci, ki so si svoje plačilo sami poiskali, ako jim ga ni vladar o pravem času sam izplačal. Čim večja je bila vojskova nevarnost, tim večja je bila plača, in da je vojskovodja mogel svojo vojsko zbrano imeti, moral jim je dopuščati, da so plenili sovražnika in privržence, prijatelje in neprijatelje. Taka je bila takrat navada v vojskinih časih in vsled tega so morale biti večkrat cele pokrajine pokončane.

Kacjanar je v svojih poročilih na kralja omenjal vse bede, ki jih ta vojska provzrokuje, pa je večkrat britko tožil, da ne dobiva o pravem času podpore in da so tako vojaki prisiljeni pleniti, ali da tako

pri tem gubi tudi kraljeva stvar, ker je narod proti njegovi vojski prav zlovoljen in komaj čaka, da sprejme protivnika v svojo sredo. Kralj Ferdinand pa vendar ni nič storil, da olajša stanje Kacjanarju in prebivalcem, kateri so odslej še več trpeli, kajti Kacjanar se na njihove tožbe ni mogel ozirati.

Med tem pa se je odločil sultan Soliman II. zopet z veliko vojsko napasti nemškega cesarja ter si osvojiti Dunaj. Poslanca Ferdinandova, Janez Hobondanski in Žiga Višnjegorski, ki sta prosila sultana za mir, sta bila zaprta devet mesecev v Carigradu in potem odpravljena domú s poročilom, da bode cesar že očutil prijateljstvo sultanovo, ko ga bode obiskal na Dunaji, kakor se v narodni nesmi poje:

„Turk je bil cesarju pisal,
Da jo v gostje bo pribrislal“.

To je bil znak, da bo sultan zares prišel, kakor je obljubil, ali ne kot gost, ampak kot sovražnik. Cesar se je moral zatoraj za ta sprejem dobro pripraviti, kajti nevarnost je bila velika posebno za Dunaj. Po narodni pesmi odgovarja cesar sultanu prav odvažno:

sicer ne več pod angleškim pokroviteljstvom, temveč Nemčija naj bi jo po Avstriji podprta v roko vzela, in so tudi že v tem smislu v Berlinu poprašali. Ondi so jim pa za sedaj kar naravnost odgovorili, da to ne gré. Za egiptovske razmere brigajo naj se v prvi vrsti tiste velevlasti, ktere so nanj navezane, ki imajo ondi svoje koristi; med temi pa ni ne Nemčija in ne Avstrija.

Nekako okoli 15. septembra jeli se bodo zbirati po **Egiptu** vojaki, ki so namenjeni v Sudan po Gordona. Naročilo se je za tje kaj nekaj indijskih kompanij in posadka Aldershotska. Do tadaj se bodo pa priprave že toliko dodelale, da bo ekspedicija takoj lahko odrinila. Zapovednik ji bo general Wolseley, ki je minulo soboto iz Londona preko Pariza na Dunaj odšel, od koder ga danes ali jutri s političnim komisarjem za Egipt lordom Northbrookom v Trstu pričakujejo. Svoj generalštab si je sestavil sam iz častnikov, ki jih že zdavnej pozná in so se mu že leta 1870 dobro izkazali. Moštva ne bo imel več kakor le 1500 mož, preveč za porabo, premalo za zmago, kajti za poslednjo moral bi imeti najmanj svojih 8000 do 10.000 vrlih in pravih vojakov, ne pa plačanih najemnikov, kakor so angleški vojaki sploh. Spravili se bodo v Chartum po reki Nilu na čolnih po 32 čevljev dolgih in 7 čevljev širokih. V vsakem takem čolnu bo po 10 vojakov in po 2 mornarja. Čolni bodo imeli vso pripravo, ki se potrebuje za veslanje, za veter, za vlako in za nošo, kedar bo treba kakemu kataraktu ogniti se. Vrh tega so pa Angleži zbornali skupaj tudi nekaj severo-amerikancev iz Kanade, ki so na glasu dobrih mornarjev. Taiste bodo nastavili po vseh čolnih za vodje, da tudi ondi skažejo svojo umetnost; pa ne le samo Kanadejcev temveč tudi Indijanov so najeli za ekspedicijo v Sudan, kteri se bodo z nekakim ponosom vdeležili službe za Njeno veliko-britansko kraljevo veličanstvo. Za prenos čolnov pod tropičnem afrikanskem obnebjem pridobili so si 300 zamorcev iz zapadne Afrike, ki so že ondašnje vročine vajeni. Iz vsega je razvidno, da se je Angležem nekako muditi jelo. Vzrok te nujnosti pa ni niti Chartum niti Gordon, temveč Sueški prekop, za kterega se Angleži bojé, da bi se ga Francozi ne polastili. Ker pa naravnost ne morajo s pravo barvo med svet, poprijeli so se zopet z novim navdušenjem Sudana, da jim bo pod to firmo mogoče oborožiti vojakov, trehkar jim jih bo treba.

Izvirni dopisi.

Z Dolenjskega, 25. avgusta. (*Krajopis Ljubljanski.*) (Dalje.) Societatis Jesu templum nactum est eximium suae fundationis scriptorem, nempe Thomam Chrön hujus urbis episcopum, cujus verba prout Valvasorius refert, ommissis tantum minus necessariis, hic subijciam, ut ex ipso fonte ipsam rei seriem purius hauriamus; sic itaque exorditur: Cum anno Domini 1596. singulari Dei beneficio et serenissimi archiducis Austriae Ferdinandi zelo ac destinatione ad majorem Dei laudem et gloriam animarumque Lutherana haeresi ab annis 50 vel amplius misere seductarum, reductionem et salutem in adventu D. N. J. Ch. sub reverendissimo in Ch. P. D. Joanne episcopo Labacensi, Labacum et dioecesim ejus inclita societas Jesu fuisset ingressa, et primum in monasterio franciscanorum (tunc vacuo) perpetuum locum habitura, moxque propter loci angustias aliasque difficultates ad s. Jacobum (ubi xenodochium erat caesareum) summo pontifici ac principe Ferdinande consentientibus, transmigratura esset; coepta est collegii illis aedificatio, manente veteri s. Jacobi templo tenebricoso angusto, parum-

que commodo . . . Machina interim collegii archiducalis permagnifice constructa, visum est Deo, serenissimo principi Ferdinando fundatori ac reverendis patribus dictae societatis ecclesiam collegio conformem fabricare ac veterem diruere, ut sequitur: In nomine Jesu et Mariae, ego idem Thomas, qui supra, nonus episcopus Labacensis, infesto sanetissimorum Philippi et Jacobi apostolorum. qui fuit feria IV. et prima dies mensis maji (anno 1613.) posui primum lapidem pro ecclesia nova in honorem Dei omnipotentis ejusque magnae matris virginis Mariae, sub invocatione ac titulo s. Jacobi apostoli, s. Wolfgangi episcopi et s. Ignatii Lojolae inclytae societatis Jesu fundatoris tunc canonizandi patronorum, Labaci in collegio archiducali aedificanda. Ante templi faciem speciosa expanditur area, cujus urum latus occupat collegii structura, alterum vero frequentissimum gymnasium, ut humaniores musae, moralis theologia et jus canonicum copiosis discipulis traduntur, quibus valde amplum incumbit auditorium nobili theatro instructum.

Ex adverso templi surgit ex aere constans Deiparae sine labe conceptae colossus marmoreae insistens columnae, cujus basim ss. Josephi, Leopoldi, Ignatii ac Francisci Xaverii statuae per quatuor distributae angulos exornant. D. Jacobi ecclesiae quantum magnitudine cedit, tantum vetustate eam superat s. Elisabethae templum*), civico hospitali adhaerens, quod a. 1386. eandem cum d. Nicolai aede expertum est Vulcani saevitiam profanaverant illud a. 1564. luthericolae, sed altero ineunte saeculo urbis episcopus Thomas Chrön consuetis ritibus expiavit. Exiguae pariter sunt quatuor aliae ecclesiae seu sacella, quae intra muros supersunt, videlicet una d. Fridelino sacra, quam vulgus a d. Laurentio denominat; quia festo hujus die illius dedicationem solemniter celebrat: altera d. Floriani ex piorum liberalitate post annum 1660., quo urbem atrox afflixit incendium aedificata, tertia ad d. Rosaliam, quam in arcis ascensu non multis abhinc annis ad arcendam luem contagiosam incolarum pietas erexit: quarta arci inclusa d. Georgii honoribus est consecrata. Splendidas etiam Dei domos spondent suburbia. In his triumphat eremitarum s. Augustini templum, in cujus medio stat Lauretana domus a. 1669. consecrata. Ternas hi religiosi successu temporis obtinere stationes: prima iis una cum s. Martini templo extra urbem erexerat Cilejensis comes; at quia coenobium crebris Turcarum insultibus patebat, eosque a civium e muris ejaculantium ictibus tuebatur, a. 1494. solo aequatum est (tako je!), religiosis ad d. Jacobi ecclesiam introductis, ad secundam nimirum stationem, quam a. 1553. deseruerunt Tertia denique ab iis a. 1628. reversis in praesenti situ collocata altero mox anno in cineres quidem abiit, sed ope munifici baronis Conradi a Russenstein ab a. 1640. renovata speciosiore induit formam, quam hodieque ostentat (namreč 1728). Cum eremitarum ecclesia venustate certat alia d. Josepho devota et ab Eggenbergicis principibus a. 1657. ejusdem pene ordinis religiosis, quos discalceatos vocant, una cum coenobio extructa. Capucinatorum asceterium cum sacra ejus aede opus est pientissimi

*) Dobro bi bilo, ko bi gospodje, kterim so te stvari natančneje znane, krajopise izpopolnjevali iz pismohramov, ki so jim pri rokah.

principis Ferdinandi archiducis, postea imperatoris hujus nominis secundi; in cujus fundamentis a. 1607. primum posuit lapidem Thomas Chrön Labacensis antistes, absoluteque sequenti aestate aedificio, celebrata est magna solemnitate consecratio, ad quam viginti hominum millia sub quingentis circiter vexillis ex Carniolia, Styria et Carinthia supplicationem instituerunt. Pauciores recenset annos sacrarum d. Clarae virginum coenobium ex Michaelis Hilleri ad id relicta haereditate a. 1648. inchoatum. Recentissimum est sacrarum virginum d. Ursulae cum templo collegium, quod currente hoc saeculo munificentia perillustis domini a Schellenburg erigi coeptum est. Templorum seriem claudit parochiale d. Petro dicatum 25. enumerans sibi subditas, seu filiales, ut vocant ecclesias, et a pluribus jam seculis superstes, cum ab a. 1385. ejusdem pastorum nomina scriptis commissa reperiantur.

(Konec prih.)

Domače novice.

(*Huda ura*) bila je danes popoldne v Ljubljani, ki se je brez velikih priprav vtihotapila. Ob treh je tresčilo, kakor bi bil s topom vstrelil, ko se še nobeden nadjal ni. Na to je jelo prav polagoma grometi in nekaj dežja je porosilo vlažne ulice, med kterim se tudi nektera zrna kakor lešniki debele toče padli. Ob pol štirih je bilo že vse nebo z oblaki izdelano in debela toča se je vsula, in ploha tako silna, da se take še ne spominjamo. Škoda bo gotovo velika.

(*Vabilo k občnim zborom „društva v pomoč učiteljskim vdovam in sirotam na Kranjskem“, „Slovenskega učiteljskega društva“ in „Narodne šole“*). ki bo 10. in 11. t. m. v Ljubljani, in sicer bodo zborovali „Narodna šola“ v sredo 10. t. m. zvečer ob 6. uri v društveni sobi „Slov. učiteljskega društva“ (na št. Jakobskem trgu h.-št. 10), „Vdovsko društvo“ v četrtek 11. t. m. ob 9. uri popoldne in potem „Slovensko učiteljsko društvo“ obe v telovadnici druge mestne deške ljudske šole (na Cojzevi cesti), in sicer vsa imenovana društva po tem le vzporedi: a) ogovor predsednikov; b) tajnikovo poročilo; c) blagajnikovo poročilo in volitev treh pregledovalcev društvenih računov; d) posamezni navsveti, kteri naj se pa odboru zglašajo en dan pred zborom; e) volitev devet udov v odbor. Pred zborovanjem v četrtek 11. t. m. bo ob 8. uri zjutraj v mestni župnijski cerkvi pri sv. Jakobu sv. maša. Iz odborov „vdovskega učiteljskega društva“ in društva „Narodne šole“ v Ljubljani 4. sept. 1884.

(*Za Bleiweisov spominek*) nabralo se je do sedaj 1799 gl. 39 kr.

(*Imenovanje*.) C. kr. sodnijski pristav, gospod Karol Trtnik, okrajne sodnje Mariborske ob levem bregu Drave, postal je c. kr. okrajni sodnik na Vranskem.

(*Proti anarhistom*) je sodnijska preiskava končana in se nekteri taistih nadjajo, da pridejo do glavne obravnave, ki bo menda še le okoli Božiča in ne v Ljubljani temveč v Celji, na prosto. Marsiktera družina je silno, da skoraj smrtno zadeta, ker otroci nimajo nikogar, ki bi jim kruha služil.

(*Mladostna morileca*) prijeli so na Štajarskem. Trgovcu Ivanušu v Poličanih zmanjkalo je iz blagajnice 1800 goldinarjev, ob enem prešla sta mu pa tudi oba trgovska učenca Adolf Draksler in Janez Prettner. Sum tatvine obrnil se je takoj za begunoma in res ni dolgo trajalo, da so ju zasledili. Kmetški fant, čegar ime mi ni znano, zapazil jih je v gostilni nedaleč od Poličan kjer sta se prav dobro imela. Fant se poda k gostilničarju ter mu vso stvar razloži in takoj sta ju hotela oba prijeti. 16letna tatova pa nevarnost takoj zapazita, ter kakor bi trenil vsak svoj revolver potegneta in na krčmarja in kmetiškega fanta streljati začneta, na to pa pobegneta. Gostilnik in njegov pomagač sta takoj do mrtvega zadeta pomrla, orožniški stražmešter iz Ponikve g. Verločnik jel pa morileca iskati. Zasledil ju je v zavetišči pri nekem kmetu, kamor so jima domači hrano nosili. Takoj je poslal še po 3 orožnike in preden sta se mlada hudodelca še zavedila kaj in kako že sta imela verige na rokah. Preiskovaje ju dobili so še 1000 gld. denarja in nekaj drugih malenkosti. Vrh tega pa pri vsakem dolg nož, 6krat nabasan revolver in po 69 patron. Gnali so ju takoj k okrajni sodnji v Slov. Bistrico, od koder ju bodo v Celje poslali k okrajni sodnji.

„Svitli cesar govori:
Pridi, kadar se ti zdi;
Jaz sim za te se pripravil,
Da se ti bom v bran postavil.“

Sultan Soliman II. se je zares že 10. maja . 1529 vzdignil, kakor je poročil, proti Ogerski, da si osvoji Budo, kar se je tudi zgodilo. To mesto predá svojemu varovancu Zapolju. Od tukaj je sklenil napasti Dunaj ter ga pridobiti kot zadnjo terdnjavo krščanstva, ktera mu zapira pot v srednjo Evropo. 7. septembra je pala Buda, a štirinajst dni kasneje so že obletavale prve turške čete „Akindži“, to so požigalci, obzidje Dunajsko. Tisti dan, ko je Soliman prekoračil mejo Ogerske in so prve čete njegove prihrule do Dunaja, potolčeta se z njimi dva junaka, Hrvat Bakić in Slovenec Žiga Višnjegorčan ter preženeta te čete nazaj, pobivši jih precejšno število. Beč se je začel vtrjevati, a cesar je že poprej prosil pomoči od vseh strani za obrambo glavnega mesta, kajti vojska turška je velika in cesar sam se boji nesreče, kakor poje narodna pesem:

„Svitli cesar se prestraši
Pri Mariji mater' naši

Iše pomoči, pred njo kleči —
Ker pripravljen bil še ni;
Dalje k papežu se obrne,
Naj nadloge on odvrne,
Solcam naj ukaze dá:
Vsak pomagaj, kakor zná.“

Po zapovedi so bila predmestja odstranjena in posadka se je vtaborila v notranjem mestu, ktero se je hitro pripravljalo, da sprejme sovražnika, kakor se spodobi. Nasipi so se morali popraviti in z lesom od podrlih hiš zabiti. Po nasipu je bilo postavljenih 72 topov proti 400 sovražnikovih. Posadka je štela 16.000 mož. Razun nemških čet bile so prišle v pomoč tudi iz vseh avstrijskih pokrajin, kajti po narodni pesmi:

„Papež pisal tje v Celje,
V Prago, nemške vse dežele,
Da vsi hitro morajo prit',
Turka strani odpodit'.
Da naj delajo zvijače,
Vere varvajo domače,
Da pokažejo srčnost,
Dajo Dunaju prostost.“

(Dalje prih.)

(O Tržaških razmerah) piše „Edinost“: Upor trgovskih pomočnikov strižnega blaga. Ena najmočnejših trgovskih tvrdk v strižnem blagu na debelo, E. Genel, ima navadno odprte svoje zaloge do 10. ure in dalje, med tem ko druge enake tvrdke že ob 8. uri zvečer zapró. — Trgovski pomočniki v Trstu so sploh ljudje, ki imajo mnogo delati in imajo najmanj prostosti. Večkrat so se toraj že zbirali in od gospodarjev zahtevali polajšav; dobili so jih tudi, posebno pa ono, da so pomočniki strižnega blaga vsaj ob nedeljah popoldne prosti. Ker pa firma Genel dela izjeme in svoje agente v zalogah drži kesno v noč, zato se agentje bojé, da tudi druge firme podaljšajo takozvani orarium. Zato pa se je v petek po 9. uri zvečer zbralo okolo 80 in več trgovskih pomočnikov pred zalogo g. Genela in so na ves glas začeli protestovati proti postopanju g. Genela. — Ta ropot je kmalo zvalil na stotine ljudstva pred omenjeno zalogo, tako sicer, da sta prišla 2 policijska komisarja, več stražnikov policijskih in finančnih, katerim se je kmalo posrečilo razgnati ljudstvo, trgovinski pomočnik Peter G. pa se je ustavljal, zaradi česar ga je policija odpeljala v zapor. V soboto zvečer se je pa demonstracija v še večem slogu ponovila, in sicer so se pomočniki zbirali pred vsemi tremi zalogami g. Genela. Nek Jožef V. je kričal: Orožje, orožje, sablje proti takim krutežem! — Zato ga je policija aretirala; a ko so ga straže gnale v ulico Tigor v zapor, šlo je ljudstvo v močnih tropah za njimi in pred ječo začelo strašno upiti, tako sicer, da je policija zaprla še par drugih agentov. — Med trgovskimi pomočniki zdaj sploh vre in ni nemogoče, da se bodo še ponavljali izgrede.

Društvo Tržaških tiskarjev je rekuriralo proti znani naredbi, da nobeno društvo ne sme po mestu z zastavo, ako nema za to posebnega dovoljenja od policijskega vodstva; namestništvo je ta rekurz zavrglo, zdaj pa se je to društvo obrnilo na ministerstvo, ktero tudi najbrže potrdi odlok druge instance. — Zadnja slavnost del. podp. društva je jako razburila lahonske duhove!

Poskušeni samomor. 35letna vdova krojača Lucija U. je predsinočnem zvečer pri Sv. Andreju skočila v morje, a videli so jo nekteri mladenči, ki so jo iz morja potegnili in peljali na policijo. Tam se je pokazalo, da je ubožica gladna do smrti, ker ni že več dni nič jedla. Dali so jej nekoliko dobre hrane, pa je kmalo okrevala. Ko so jo prašali po vzrokih poskušnega samomora, rekla je, da ima tri majhne otroke, katerim ni imela dati hrane, ker še za-se ni mogla prislužiti potrebne hrane, prositi ji je bilo težko, in tako se je v obupu izročila valovom. Žalosten dokaz Tržaških slabih razmer.

Trgovinska in obrtna zbornica.

(Dalje.)

VII. Gosp. M. Pakič poroča o prošnji občine Litijske zaradi nastavitve maksimalne tarife za meso. Meso pitanih volov naj bi se kilo plačevalo po 44 kr., meso od krav, bikov in junic naj bi se kilo plačevalo po 42 kr. C. kr. okrajno glavarstvo priporoča prošnjo ter omenja, da je v političnem okraji Litijskem na leto 43 živinskih semnjev, da je tako lahko mogoče mesarjem dobiti si klavne živine. Nastavitev maksimalne tarife za meso bi gotovo ne bila pogubna naredba za mesarje, ker so cene itak visoko odmerjene, občinstvo pa se vendar mora varovati škode. Odsek se strinja z mnenjem c. kr. okrajnega glavarstva, ker se mora nastavitev maksimalnih tarif osobito zaradi tega priporočati, ker zdanji zakon nič ne ve o določanju cen ter se občinstvo lahko oškoduje. Odsek torej stavi prošnjo: Slavna zbornica naj priporoča prošnjo Litijske občine.

Predlog se vzprejme.

VIII. Gosp. zbornični tajnik poroča o dopisih c. kr. okr. glavarstva v Litiji z dne 19. julija in 9. avgusta t. l., zadevajočih ustanovitev zadrug. V političnem okraji Litijskem bilo je koncem leta 1883 v 286 krajih 825 obrtnih podjetij, ktera spadajo v 35 kategorij. Večina obrtnih strank, izimši neznatno število trgovcev, krojačev in čevljarjev v Litiji, Zagorji in v Šmartnem, izvršuje obrt le kot postransko delo, poleg kmetijstva. Večina krojačev, čevljarjev in mizarjev dninarji na deželi večinoma samo z učenecem, hodeč od hiše do hiše delat za hrano in za malo plačilo.

Med temi obrtniki je malo vkupnih interesov, kakeršni so med obrtniki v mestih, trgih in v večjih

obrotnih krajih. C. kr. okr. glavarstvo prosi toraj za izrek mnenja v tej zadevi.

Zbornica je v seji dne 18. julija t. l. predlagala za politični okraj Litijski naslednje zadruge:

1. Po jedno zadrugo gostilničarjev za davčni okraj Litijski in Zatiški;
2. zadrugo mlinarjev in žagarjev za političen okraj Litijski;
3. po jedno zadrugo rokodelskih in drugih dopuščenih obrtov za davčni okraj Litijski in Zatiški;
4. jedno zadrugo trgovskih obrtov za političen okraj Litijski, ktera zadruga naj bi se pač delila v zadrugo večjih in v zadrugo manjših trgovskih obrtov.

Odsek pozna razmere obrtovalcev na kmetih ter mu je dobro znano, da bode ustanovitev zadrug zadelo na ovire, a gledé na postavna določila se mora delati na to, da se ustanovijo zadruge. Zbornica je imela pri svojih predlogih pred očmi ukaz z dne 18. julija 1883, št. 22.037, vsled česar se po § 106, odstavek 1. obrtnega zakona, mora delati na to, da se ustanovijo v prvi vrsti zadruge enakih ali sorodnih obrtov v jedni ali v sosednih občinah.

Časi se vendar morejo ustanoviti zadruge sploh ali gledé na posebne obrtne kategorije za večje okrožje, če namreč v primernem krajevnem okraji ni priličnega števila enakih ali sorodnih obrtov. Delalo naj bi se toraj na to, da se za političen ali saj za sodni okraj ustanovijo, v katerem slučaju more po § 106, odst. 3., zadruga obsezati tudi obrtovalce in pomožne delavce iz mnogih občin in različnih obrtov.

Pri tem se priporoča, da se po §§ 109 do 112 kolikor možno ozir jemlje na želje vdeležencev. Odsek je še vedno mnenja, naj se dela na to, da se zadruge v zmislu gorenjih predlogov ustanovijo in naj se le zadruga mlinarjev in žagarjev opusti ter naj se zadrugi rokodelcev in drugih dopuščenih obrtov pridruži.

Toraj naj bi se z ozirom na nov trgovinski in obrtni zbornici predloženi izkaz delalo na to, da se ustanovijo naslednje zadruge:

1. Zadruga gostilničarjev, kavarnarjev itd. za sodni okraj Litijski z 243 in
2. za davčni okraj Zatiški z 139 obrtniki;
3. zadruga rokodelskih in družih dopuščenih obrtov za sodni okraj Litijski z 221 in
4. za sodni okraj Zatiški z 109 obrtniki;
5. zadruga trgovskih obrtov za političen okraj Litijski z 113 članovi.

Če je c. kr. okrajno glavarstvo istega mnenja ter se mu potrebno zdi, bode zbornica vdeležence tudi na sedeži političnega oblastva, oziroma v sodnem okraji zaslišala; na kar bi se morda mogle koj pričeti ustanavljati zadruge.

Gosp. poročevalec stavi v imeni odseka predlog: „Zbornica naj v zmislu tega poročila izreče c. kr. okrajnemu glavarstvu svoje mnenje.“

Gosp. J. Žitnik podpira odsekov predlog, kateri se pri glasovanji tudi vzprejme.

(Dalje prih.)

Razne reči.

— Oiztiranji osebnega vlaka iz Budapešta na Dunaj, s katerim bi se bil moral kralj Milan peljati, se med železničarji sploh govori, da je bila ondi zlobna roka vmes. Dva vlaka sta ravno poprej ondi brez vsake nezgode mimo drčala, ko pa pride čas za osobni vlak, o katerem se je vedelo, da se bo srbski kralj z njim peljal, so pa kar h krati železnični pragovi (švelarji) gnjili postali, da niso več dobro šin držati zamogli. To je bil le izgovor, s katerim so hoteli Milana potolažiti. Milan se je zahvalil Budapeštanskemu mestnemu glavarju Taiesu za veliko skrb in varnost, ter je še pristavil, da se v Budapeštu in sploh drugod po Avstriji ničesar ne boji. „V največji nevarnosti sem bil pri Zemunu, kjer imam mnogo sovražnikov, tukaj pri vas se pa še mnogo bolj varnega čutim kakor doma.“ Za Budapeštanske redarje izročil je Milan 1000 frankov mestnemu glavarju. Policijska preiskava na mestu iztiranja je pa vendar-le resnično dokazala, da so bili pragovi v resnici gnjili in niso šin držali. Ljudstvo je vsled tega na železnično nadzorništvo jako razburjeno.

— Podgano vpregli so na Angleškem pri vpeljavi kabla (telegraf pod vodo ali tudi pod zemljo). Kabel se jim je namreč poškodoval, in tista žica, ki je vedno po cevi napeljana, da z njeno pomočjo kabelsko žicasto vrv po cevi potegnemo, je bila tudi pretrgana. Kaj toraj storiti, da bi kabel po več sto metrov dolgih cevih pripravili. Vse ugiblje in ugiblje,

kar jo nek delavec „pogrunta“, kakoršne bi še „Jugovič“ ne bil, ki tiskovne pogreške za pisateljske šteje, rekoč: „Podgano vprežimo, t. j. za rep ji privežimo žico in spustimo jo po cevi; naj nam ona žico skozi potegne“. Kakor je rekel tako se je zgodilo. Vjeli so eno tistih velikih podgan, katerih po Londonu vse mrgoli, natvezli so ji žico na rep in hajdi z Bogom, šla je po cevi, kakor bi bili smodili za njo. Ni dolgo trajalo in planila je na drugi strani venkaj in kabel je bil vdet.

Telegrami.

Solnograd, 5. sept. Trgovinska zbornica izvolila je zopet oba dosedanja liberalna poslanca v deželni zbor.

Lvov, 5. sept. Deželni zbor je vničil soglasno volitev Kaminskega.

Niš, 5. sept. Slovesna vožnja za poskus iz Belega grada v Niš se je sijajno zvršila. Trajala je 10 ur, ki se bodo pa na osem okrajšale.

Berolin, 4. sept. Bismark prejel je red „pour le mérite“ z hrastovim listom na Sedanov dan (2. sept.)

Tujci.

3. sept.

Pri Maliči: K. Mayer, trg. potovalec, z Dunaja. — J. Prausek, zemljomerec, z Dunaja. — Jos. vitez Regnard, c. k. dvorni svetnik, iz Trsta. — Dr. Albert Puschi, profesor, s soprogo, iz Trsta. — Viktor Castiglioni, profesor, s sinovi, iz Trsta. — Dom. Deseppi, profesor, iz Trsta.

Pri Slonu: Berta Prettnar, z družino, iz Aleksandrije. Franc Kolda, vradnik, z Dunaja. — Josip Habé, učitelj, z Dunaja. — Gabriel Stecher, zasebnik, iz Innsbrucka. — Andr. Pogorelec, župnik, iz Kolovrata. — Janez Plevanec, župnik, iz Soteske. — Josip Pleteršnik, železn. vradnik, iz Kranjske gore. — Josip Rihar, c. k. vradnik, iz Logatca.

Pri Tavčarji: Dr. Karl Kretschmar, referendar, iz Draždan. — A. Bezenšek, profesor, iz Sofije. — Josip Wilfar, zemljomerec, iz Trsta. — Ernst Hieng, lesni kupec, iz Rakeka.

Pri Bavarskem dvoru: Josip Mešiček, učitelj, iz Brežic. — Ernst Slone, učitelj, iz Dobove. — Ant. Zevnikar, obrtnik, iz Il. Bistrice.

Pri Južnem kolodvoru: Franc Kozian, železn. vradnik, z Dunaja. — Josip Richter, železn. vradnik, z Dunaja. — Janez Kunowski, železn. vradnik, iz Lvova. — G. Pohl, posestnik, iz Novevasi. — Karl Košak, z družino, iz Pulja.

Pri Avstrijskem caru: Peter Lončar, finančni nadpaznik, iz Zadra.

Žitna cena.

Pšenica banaška 1 hkl. 8 gl. 58 kr., — domača 6 gl. 93 kr. — Rž 5 gl. 75 kr. — Ječmen 4 gl. 62 kr. — Ajda 5 gl. 77 kr. — Proso 5 gl. 44 kr. — Turšica 4 gld. 62 kr. — Oves 2 gl. 80 kr.

Dunajska borza.

(Telegrafično poročilo.)

septembra.

Papirna renta po 100 gld.	80 gl. 70 kr.
Sreberna „	81 „ 40 „
4% avstr. zlata renta, davka prosta	104 „ — „
Papirna renta, davka prosta	95 „ 80 „
Akcije avstr.-ogerske banke	850 „ — „
Kreditne akcije	296 „ 25 „
London	121 „ 60 „
Srebro	— „ — „
Ces. cekini	5 „ 74 „
Francoški napoleond.	9 „ 66 „
Nemške marke	59 „ 55 „

Raskosehny-jeva izvrstna knjiga:

„Russland“ Land u. Leute

se dobi na prodaj po jako nizki ceni. Več se izve pri vredništvu „Slovenca“.

(1)

Podpisani priporoča svoje zalogo bruseljskih klobukov

in drugih stvari p. n. občinstvu, kakor

vsakovrstne klobuke za gospode

posebno pa: **suknene klobuke** (Lodenhüte) v raznih barvah, kakor **svetlo-** ali **temnorujave**, **svetlo-** ali **temnosive**, **svetlo-** ali **temnozeleni** itd., po 2 gld. 20 kr.; **trde klobuke**, najnovejši izdelek, **rujave** ali **črne**, dobro blago, po 1 gl. 80 kr., najboljšo po 2 gl. 20 kr.; **svilnate cilindre**, najfinjša roba in najlepši izdelek, po 4 gld. 50 kr.; **klobuke za dečke** po 1 gld. do 1 gld. 50 kr.; dalje

srajce za gospode, spodnje hlače, vratnike kravate

(20)

itd. itd. itd.

Z odličnim spoštovanjem

IVAN SOKLIČ

v Ljubljani, Gledališke ulice št. 4.

Naročila s poštnim povzajem se točno izvršujejo.